

מלחמה - אתחלתא דנאולה (מגילה ז' ע"ב)

מלחמה שלום

תיבה אחר תיבה בסוד אחדות הבריא

אבוי

והבן, שיש מלחמה בפועל, ויש מלחמה בשורש, ברצון. וזהו מלחמת היצרים, יצר טוב עם יצר הרע, שנקראים 'יצר' מלשון רצון. צר – ון. וניתן להכריע את אותה מלחמה או ע"י שלום דקלקול; שהטוב נשלט ע"י הרע, וכאלו עשה עמו שלום. כמו שכתב בהכתב והקבלה "כאלו נעשה ברצונו וכו", כאלו חפץ ברעה והיא נאוה לו". או ע"י שלום דתיקון, שהרע נכנע לטוב ומשלים עמו. כמ"ש (משלי טז, ז) בְּרָצוֹת ה' דֶּרֶךְ אִישׁ גַּם אוֹיְבָיו יִשְׁלָם אֹתוֹ. ודרשו חז"ל (מדרש תנחומא [בוכר] פרשת בשלח סימן ג), וז"ל, זה יצר הרע, עכ"ל.^א

ויתר על כן, כתב הגר"א (משלי כה, כב), וז"ל, מאחר שכוונתך 'לשם שמים' ובְּרָצוֹת ה' דֶּרֶךְ אִישׁ גַּם אוֹיְבָיו יִשְׁלָם אֹתוֹ, עכ"ל. וניתן לבאר דבריו, שכיוון שנלחם ברצון, ועושה כן לשם שמים דייקא, אזי נאמר בו בְּרָצוֹת ה' דֶּרֶךְ אִישׁ – נגלה בו הרצון העליון, רצון ה', שכולו שלום ואין בו מחלוקת ומלחמה, בבחינת (איוב כה, ב) עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו. ונפעל שנעשה שלום גם בע"כ של האויב, כמ"ש בבית הלוי (בראשית יז, א), וז"ל, ובְּרָצוֹת ה' דֶּרֶךְ אִישׁ גַּם אוֹיְבָיו יִשְׁלָם אֹתוֹ, בעל כרחם, עכ"ל.^ב

כתיב לְמִי אוֹיֵי לְמִי אֲבוֹי לְמִי מְדֻנָּיִם לְמִי שְׂיִים (משלי כג, כט). ופרש"י (שם), וז"ל, לְמִי שִׁישׁ לוֹ מְדִינָיִם עִם הַבְּרִיּוֹת וְשִׁיחָה יִתִּירָה, לוֹ אוֹיֵי וְאֲבוֹי, כִּי בִרְבִּי דְּבָרִים רַב פֶּשַׁע, עכ"ל.

אויב מלון אבוי

וביאר רבינו בחיי (דברים ל, ז) שאויב – שדרכו לבא ולהלחם – הוא מלשון אבוי, וז"ל, כי "אויב" הוא מלשון אבוי, ואותיותיהם שוות, ועל שם שהנופל בידו צועק "אוי ואבוי", עכ"ל.

ומעין כן כתב בשפתי כהן (שמות, פרשת משפטים), וז"ל, האויב הוא שבלבו איבה עולמית אין לו רחמים. וזה מסוד הלשון ודקדוקו, כי האויב הוא מלשון אבוי, ועל שם שהנופל בידו צועק אוי ואבוי, עכ"ל.

מלחמה ברצון – יצרים

ושורש אבוי – אויב, הוא מלחמה ברצון, מלחמה בשורש. וכ"כ הכתב והקבלה (במדבר כא, כט), וז"ל, מלת אבוי חברו של אוי, שמלת אוי מן אוה, ומלת אבוי מן אבה, לשון רצון. ופירש המקרה הרע שקרה לו כאלו נעשה ברצונו, שהעושה דבר ויודע שימשך ממנו רעה ואעפ"כ אינו נמנע מלעשותו ה"ה כאלו חפץ ברעה והיא נאוה לו (רש"פ, פ), עכ"ל.

^א ועיין ירושלמי (תרומה ח, ג).

^ב עוד ביאר במדרש שמואל (אבות פ"ד, מ"ט), וז"ל, מי שהוא איש חסיד, כל מגמתו לרצות את אלהיו, ולא מיבעיא שמרצה את אלהיו שהוא אוהב לו. אלא גם אויביו ישלים אותם אתו, כי הוא רודף שלום ומקטין את עצמו בפניהם עד שישלים אותם אתו, עכ"ל, עיי"ש.